

Рецензії, хроніки та персоналії

РЕЦЕНЗІЯ НА ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Dimitrova, R., & Wiium, N. (2021) (Eds.). *Handbook of positive youth development. Advancing research, policy and practice in global contexts*. Springer

У видавництві Springer опубліковано книгу «Збірник наукових праць про позитивний розвиток молоді. Наукові досягнення, політика та практика у глобальному контексті». Вона належить до серії видань, що стосуються проблем дітей та сім'ї й охоплюють дослідження з педагогіки, психології та соціології. Книгу видано за науковою редакцією скандинавських учених Р. Дімітрової та Н. Вііум. Радосвета Дімітрова має ступінь доктора філософії з психології розвитку, вона лауреатка премії вчених Міжнародного товариства з вивчення поведінкового розвитку, працює на кафедрі психології Стокгольмського університету. Нора Вііум – доцентка кафедри психології розвитку на факультеті психології Бергенського університету, доктор філософії з промоції здоров'я; із 2014 р. очолює міжнародний проєкт «Позитивний розвиток молоді», що об'єднує науковців із понад 30 країн світу.

У книзі увагу зосереджено на сучасних теоретичних і прикладних аспектах теорії позитивного розвитку молоді, яка ще досліджена недостатньо та перебуває на стадії теоретичної концептуалізації. Подана авторами інформація дає змогу охопити всі географічні регіони світу: Європу, Азію, Африку, Близький Схід, Австралію, Нову Зеландію, Америку. Особливістю праці, а також її новизною можна вважати зосередження уваги на великих, проте недостатньо вивчених соціально-культурних групах. Значну цінність має аналіз теоретичних й емпіричних результатів у глобальному контексті, уточнення дотичних методологічних питань та обґрунтування підходів щодо оцінювання позитивного розвитку молоді з урахуванням різних культурних особливостей, інтегрування цього концепту з політикою й практикою.

Збірник наукових праць має монографічний характер та складається з двох частин та 37 розділів, що охоплюють результати вчених із 38 країн та фактично представляють думки 22 083 молодих людей, які проживають у різних частинах світу.

У першій частині «Позитивний розвиток молоді в глобальному контексті» («*Positive Youth Development in Global Contexts*») представлені приклади досліджень в Індії, Індонезії, Пакистані, Малайзії, Китаї, Гані, Колумбії, Перу, Мексиці, Белізі, Бразилії, Албанії, Косово, Македонії, Сербії, Туреччині, Італії, Іспанії, Ісландії, Норвегії, Австралії, Новій Зеландії, Болгарії та Румунії. У цій частині теорію позитивного розвитку розглядають у контексті проблем здорового способу життя, зокрема фізичної активності та харчування, якості життя людини (розділ 8 «*Healthy Lifestyle Behaviors and the 5Cs of Positive Youth Development in Mexico*»); увагу вчених зосереджено на особливостях взаємодії між молодими людьми та їхніми батьками (розділ 9 «*The Relationship between Emerging Adults and their Parents as PYD Promotive Factor in Brazil*»), однолітками й педагогами (розділ 15 «*Parental Support, Peer Support and School Connectedness as Foundations for Student Engagement and Academic Achievement in Australian Youth*»); описано значення ідентичності, навчання, формування компетентностей і цінностей (розділ 11 «*Developmental Assets and Identity among Emerging Adults in Turkey*»). Окремі розділи зосереджені на позитивному розвитку, чинниках, які зумовлюють навчальні досягнення, соціальну підтримку, кар'єрне зростання, ризиковану поведінку етнічних меншин (наприклад албанської молоді, котра проживає в Албанії, Косово, Македонії та Сербії – розділ 10 «*Developmental Assets, Academic Achievement and Risky Behaviors among Albanians in Albania, Kosovo, Macedonia and Serbia*»; словенської молоді, яка мешкає в Італії – розділ 12 «*Social Support among Slovene Minority and Italian Majority Youth in Italy: Links with Positive Identity, Social Competence and Academic Achievement*»), осіб, які повідомили про сімейні конфлікти або сексуальне насильство (розділ 14 – «*Positive Youth Development and Resilience among Youth in Iceland: The Importance of Social Context and Self-Esteem for Life Satisfaction*»). Автори представляють теоретичні

обґрунтування й практичні підходи до реалізації моделі «5C» (confidence – упевненість, competence – компетентність, character – характер, connection – зв'язок, caring – турбота) та «7C» (competence – компетентність, confidence – впевненість, character – характер, caring – турбота, connection – зв'язок і contribution – внесок) як ідеальних підґрунть оптимального благополуччя та функціонування молоді людини (розділ 2 «*The 7Cs and Developmental Assets Models of Positive Youth Development in India, Indonesia and Pakistan*», розділ 4 «*Promoting Mindfulness through the 7Cs of Positive Youth Development in Malaysia*», розділ 16 «*The 5Cs of Positive Youth Development in New Zealand: Relations with Hopeful Expectations for the Future and Life Satisfaction among Emerging Adults*»), попередження різних видів залежностей і самогубств серед груп ризику (розділ 3 «*The 7Cs of Positive Youth Development in Colombia and Peru: A Promising Model for Reduction of Risky Behaviors among Youth and Emerging Adults*»), розроблення інструментів для моніторингу позитивного розвитку молоді під час крос-культурних досліджень (розділ 13 «*Positive Youth Development and Subjective Happiness: Examining the Mediating Role of Gratitude and Optimism in Spanish Emerging Adults*», розділ 18 «*Positive Youth Development in Bulgaria, Italy, Norway and Romania: Testing the Factorial Structure and Measurement Invariance of the 5Cs*»); порівнюють культурні, економічні та політичні особливості різних країн для пошуку детермінант благополуччя молоді (розділ 17 «*Country and Gender Differences in Developmental Assets among Youth and Emerging Adults in Ghana and Norway*»). Значну увагу в цій частині також приділено й методологічним аспектам вимірювання позитивного розвитку молоді, підходам до адаптації інструментів з урахуванням культурного контексту.

Друга частина «*Застосування та втручання*» («*Positive Youth Development Applications and Interventions*») об'єднує 18 розділів, що стосуються інноваційних підходів та програм у Китаї, Колумбії, Італії, Йорданії, Кенії, Філіппінах, Швеції, Таїланді, Ямайці, Південній Африці, Словенії, Литві, Фінляндії, Норвегії, Канаді й США. У цій частині представлено результати десятирічної співпраці між дослідницькими групами з дев'яти країн (Китай, Колумбія, Італія, Йорданія, Кенія, Філіппіни, Швеція, Таїланд та США) й отримані ними відповідні емпіричні дані (розділ 19 «*International Collaboration in the Study of Positive Youth Development*»). Подана інформація охоплює ефективні освітні та менторські програми, які допомагають молодій людині опанувати нові навички, сформувати компетентності, розвинути лідерство, підвищити її спроможності в навчанні й працевлаштуванні (розділ 20 «*Positive Youth Development in Jamaica: Latent Growth of Self-Efficacy and Youth Assets*», розділ 21 «*Leadership Development of Zulu Male Youth in a South African Township*»). Авторами наведено програми, які мають доведену ефективність та відрізняються за рівнем охоплення – локальні, загальнонаціональні, світові. Серед них – «Спробуй волонтерство» у Литві (розділ 23 «*The Trajectories of Positive Youth Development in Lithuania: Evidence from Community and Intervention Settings*»), «Школа мрій» у Норвегії (розділ 26 «*Youth Participation in the Dream School Program in Norway: an Application of a Logic Model of the Six Cs of Positive Youth Development*»), «Зміна життя» в Маямі й Флориді (розділ 29 «*Engaging Marginalized Youth in Positive Development: The Changing Lives Program*»), «PATHS» у Швеції (розділ 27 «*The Cultural Adaptation of Interventions to Promote Positive Development: The Preschool Edition of PATHS® in Sweden*»), скаутський рух (розділ 33 «*Promoting Positive Youth Development through Scouting*») тощо. Значний обсяг матеріалу стосується чинників, які обумовлюють ефективність програм такого типу, а також батьківських практик (розділ 30 «*Family Processes and Competence in a Positive Youth Development Context: Perspectives for African American Youth*», розділ 31 «*Teaching Mothers and Fathers about How Children Develop: Parenting Knowledge and Practices*», розділ 34 «*Social Change and the Dynamic Family Transmission of Youth Vocational Competence*»), шкільної політики та сприятливого шкільного середовища (розділ 25 «*Capitalizing on Classroom Climate to Promote Positive Development*», розділ 32 «*Promoting Positive Youth Development through Healthy Middle School Environments*»). В окремих розділах розкрито такі аспекти дієвих і результативних програм, як залученість молоді та активність у навчанні, що є тригерами для поліпшення психічного здоров'я й загального добробуту молоді (розділ 22 «*Social Emotional Learning Program from a Positive Youth Development Perspective in Slovenia*», розділ 24 «*Positive Youth Development through Student Engagement: Associations with Well-Being*»). Поданий у другій частині матеріал дає змогу краще підсумувати сучасну інформацію про наявні концепції позитивного розвитку молоді, їхні спільні й відмінні риси, наявні досягнення та результати, що стосуються різних етнічних груп (розділ 28 «*Another Way Out: A Positive Youth Development Approach to the Study of Violent Radicalization in Québec, Canada*», розділ 36 «*From Prevention and Intervention Research to*

Promotion of Positive Youth Development: Implications for Global Research, Policy and Practice with Ethnically Diverse).

Завдяки підбору дійсно унікальних досліджень і прикладів національних програм / утручань, політики, «Збірник наукових праць про позитивний розвиток молоді. Наукові досягнення, політика та практика у глобальному контексті» надає вичерпну інформацію стосовно сучасних досліджень теорії позитивного розвитку молоді. Викладений матеріал буде корисним для широкого кола фахівців (як науковців, так і практиків), усіх, хто цікавиться педагогікою, проблемами здорового способу життя, поліпшення благополуччя і якості життя людини, суспільною психологією, антропологією та соціологією.

Рецензент
професор кафедри
теорії і методики фізичної культури
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
доктор наук з фізичного виховання та
спорту, професор

Ю. О. Павлова